

מסמך אודות הצורך בהקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

23/07/2017

נכתב ע"י: אור מרוני

לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת

מקורות:

מרכז המידע והסיוע של הכנסת

דוחות מרכזי הסיוע בישראל

מרכז הסיוע של העיר ניו יורק, ניו יורק ארה"ב

ספריית האו"ם

Supporting Victim and Community Safety Through Collaboration דוחות

שנכתבו ע"י Sex_Offense_Courts בניו יורק.

סייעו בהכנה: אורית ענבר, אסף טלמור, ג'ואן טלקובסקי, דבורה כהן, דודי כפרי, עו"ד הדס ארנון-שרעבי, פנינה מזרחי, רובין מזור (ניו יורק), שרה שולמן (ניו יורק), שרון נאמן, שרי ירושלמי.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

תוכן

4.....	רקע
5.....	נתונים על המצב במדינת ישראל
5.....	משטרה
5.....	הכשרה ייעודית לבעלי תפקידים הקשורים לטיפול בנפגעות תקיפה מינית
6.....	המצב כיום בנוגע לגורמים המטפלים בנפגע/ות עבירות מין
6.....	בתי החולים:
6.....	המשטרה:
6.....	היועץ המשפטי לממשלה:
6.....	הסנגורים:
6.....	הגנה משפטית:
6.....	השופטים:
7.....	מה צריך להשתנות?
7.....	בתי החולים
7.....	המשטרה
7.....	היועץ המשפטי לממשלה
7.....	בית המשפט
7.....	הסנגורים:
7.....	הגנה משפטית:
7.....	השופטים:
8.....	קציני מבחן:
8.....	קהילה:
8.....	המלצת האו"ם להקמת ביהמ"ש ייעודי לטיפול בעבירות מין
8.....	בתי-משפט ופרקליטויות ברחבי העולם
9.....	בית המשפט לעבירות מין בניו יורק
9.....	הגורמים להקמתו
9.....	תהליך תכנון הקמת בית המשפט בארה"ב
9.....	אנשי המקצוע בשישה מחוזות בניו יורק, זיהו שישה אלמנטים כחיוניים לקיום בית משפט מוצלח לעברות מין:
9.....	התוצר:
10.....	יתרונותיו של בית המשפט לעבירות מין בארה"ב
10.....	האם נרשמה עלייה במספרי קורבנות אונס שמדווחות עבירות מין מאז שהוקם בית משפט לעבירות מין?
11.....	נתונים מבית המשפט לעבירות מין באוסוויגו ניו יורק:
11.....	ההבדל בפרוצדורות בבית משפט לעבירות מין
11.....	השירותים שמעניקים ארגוני התמיכה בקורבנות לבתי המשפט לפשעי מין:
12.....	ההכשרה שעוברים נציגי בית המשפט לעבירות מין

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

- 12..... מה ההבדל המשמעותי שיצר בית המשפט לעבירות מין?
- 12..... עבודה עם תכניות לטיפול בעברייני מין
- 13..... לסיכום
- 14..... עדותה של נאנסת שעברה הליך משפטי בישראל כנגד מי שאנס אותה

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

רקע

מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל, מדווחים כי כשנת 2016 הגיעו אליהם 31,500 פניות מנפגעות/ים, פחות מ-17% מהן/ם בחרו להתלונן במשטרה ולפתוח תיק כנגד מי שפגעו בהן/ם. הדבר מצביע יותר מכל על חוסר האמון במערכת הענישה הישראלית.

בימינו נפגעי/ות תקיפה מינית נאלצות/ים להגיע לבתי משפט פליליים, בהם העוסקים בדיון אינם זוכים להכשרה מערכתית מיוחדת לצרכי הנפגעות/ים. ילדים, נערות/ים, נשים וגברים מגיעים לבית המשפט, נו נתקלים שוב ושוב בשיפוט מקל ובחקירות משפילות בבית המשפט, הפוגעות בנאנסות/ים. את זה חייבים לשנות. בבית המשפט הם נפגשים עם מי שפגעו בהם/ן כשהם אינם מוגנות/ים או מוסתרות/ים. בנוסף עליהן/ם להתמודד עם בירוקרטיה, ועם חוסר רגישות מצד המערכת. המתלוננות/ים חשופות/ים לעיני כול. עליהן/ם להתמודד עם שוטרים חסרי הכשרה, סנגורים של הנאשם שמתעמרים בהן/ם ועם שופטות/ים שלא הוכשרו לעבוד מל נפגעי ונפגעות העבירה.

"החוויה המרכזית בתקיפה המינית היא חוויית אובדן השליטה וחוסר האונים. התוקף עושה בגוף הנפגעת כבשלו מבלי להתחשב ברצונה ומבלי שתוכל להתנגד. ההליך הפלילי עלול לשחזר מאפיינים אלו בהתייחסותו למתלוננת. זאת הוא עושה, ראשית, על ידי מיקום הנפגעת כעדה משוללת זכות החלטה לגבי התפתחות ההליך, ושנית, על ידי הפקעת סיפור הפגיעה מהנפגעת והתאמתו לנרטיב המשפטי, תוך שימת דגש על העובדות הרלוונטיות לחקירה המשטרתית ודחיקה הצידה של עובדות אחרות כגון מצבה הנפשי, השלכות רגשיות של הפגיעה ועוד. אופן החקירה במשטרה ובבית המשפט, גם הוא בעל פוטנציאל שיחזור של הפגיעה מאחר והוא מאלץ את הנפגעת לחשוף את סיפור הפגיעה שוב ושוב בהקשרים עוינים המטילים בספק את אמינות סיפורה ורגשותיה." (מתוך חוק וצדק – נפגעות ונפגעי תקיפה מינית ומערכת אכיפת החוק. פרסום רשמי של מרכזי הסיוע בתל אביב).

פעילות מרכזי הסיוע מול נפגעות/י תקיפה מינית כוללת: ליווי הנפגע/ת שפנתה למרכז הסיוע ע"י מתנדבת או רכזת הפרויקט לאורך ההליך הפלילי. מתן תמיכה נפשית: מתן הסברה מתמדת על ההליך הפלילי ועל מה שעומד להתרחש. יצירת תיאום בין ציפיות למציאות.

הסיבה בשלה אנו מבקשות לחבר בין השיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה, היא שחלק משמעותי מעבירות אלו מתרחשות במשפחה, אם בין הורה לילד/תו ואם בין גבר לאשתו. אותו גבר פוגע, הנשלה פעמים רבות למעצר בית – נשלח בפועל לזירת הפשע להמשיך בפשעיו.

הקורבנות של אותם הגברים הם הנשים והילדים – חסרי אונים בפני המפלצת שפוגעת בהם מתוך הבית שאמור להגן עליהם.

נשים מתאבדות, נשים מגיעות לזנות כי אין להן קול שיגן עליהן ולא נשאר להן דבר, נשים נפגעות מינית כל הזמן ובכל מקום. אנחנו נפגעות מינית במשפחה, ברחוב, בעבודה, בצבא, בביתנו, ואנחנו נפגעות בכל הגילאים, מגיל אפס ועד למותנו אנחנו חשופות לפגיעה הזו. רק מאבק נחוש ויצירת בית משפט בו הנאנסת המעידה תהייה בטוחה ששומעים אותה, שרואים אותה ושהיא יכולה להישיר מבט אל עיני האדם שאנס אותה, להצביע עליו ולומר - זה האיש שניסה לרצוח את נשמתו. היום אני משיבה לי את הזכות לחיים.

תפקידה של המדינה הוא להרחיק את חיות הטרף מרחובותיה ולהגן על אזרחיה מפניהם.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

נתונים על המצב במדינת ישראל

משטרה

שנה	הוגשו תלונות על עבירות מין	מתוכן קטינות	הוגשו כתבי אישום על עבירות מין	אחוז התלונות שהתגבשו לכתב אישום בעבירות מין
2015	4,054	1,090	671	16.5%
01-10/2016	3,406	1,135	418	12%

הומלץ כתב אישום בעבירות מין	נגנז או בתהליך גניזה	נמצאים בחקירה	כמות התלונות שנסגרות בשנה במשטרה
41%	33%	25%	89%

שנה	תיקים שנפתחו על אלימות בין בני זוג	מתוכם תלונות של נשים	מעצר גברים אלימים
2015	12,386	5,926	
1-10/2016	18,907	12,447	6,666

הכשרה ייעודית לבעלי תפקידים הקשורים לטיפול בנפגעות תקיפה מינית
 אין בישראל חקיקה המחייבת הכשרה ייעודית לבעלי תפקידים הקשורים לטיפול בנפגעות תקיפה מינית. כאשר יש הכשרה כזו, היא בדרך כלל מוסדרת בנהלים פנימיים.

התפקיד	הכשרה מקדימה	מועד ההכשרה	הכשרות לאורך השנה
חוקרי עבירות מין במשטרה	6 ימי השתלמות הכוללים תובנות מחקירת עבירות מין (כולל ביצוע סימולציות), נושאים כגון פוסט-טראומה ופגיעה מינית בהיבטים רפואיים, סיור במרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית, סדנת חוסן	מועד ההכשרה הרצוי הוא טרם השיבוץ כחוקר ייעודי לנושא עבירות מין. בפועל המועד משתנה בשל מגבלות שונות, ולרוב ההכשרה נעשית עם תחילת העבודה של החוקר או במהלכה. כלומר, חלק חוקרי עבירות מין מתחילים לחקור נאנסות/ים בפועל לפני שקיבלו הדרכה.	מדי שנה יום עיון בשיתוף הרשות לקידום האישה שבמשרד לשוויון חברתי ואיגוד מרכזי הסיוע לנפגעי ונפגעות תקיפה מינית. וסדנאות חוסן.
שופט	4 ימי השתלמות, הנבנית על-ידי שופט מחוזי מכהן המומחה בתחום ונערכת בהשתתפות אנשי מקצוע מתחום עבירות המין. רוב השופטים בתחום הפלילי השתתפו בה	משנת 2013 חייב כל שופט בתחום הפלילי להשתלם בנושא עבירות מין וסחר בבני-אדם בשנה הראשונה שלאחר מינויו.	השופטים נדרשים להשתתף בימי עיון שונים במהלך השנה

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

המצב כיום בנוגע לגורמים המטפלים בנפגעי/ות עבירות מין

בתי החולים: בחלק גדול מבתי החולים קיים חדר 4 - חדר מיוחד בו לוקחים דגימות DNA ודגימות דם מהמתלוננת/ על האונס. דגימות אלו אמורות להישמר 3 חודשים, אולם לאחרונה התברר שבחלק מהמקרים, הושמדו הדגימות הפרנזיות החיוניות להגשת כתב האישום כבר בתוך 24 שעות מרגע קבלתן (קרן נויבך העלתה בחודש יולי את הנושא לסדר היום). דגימות ובהן שרידים של סמי אונס ודגימות ובהן זרע האנס הושמדו והותירו את הנאנסת חסרת מענה.

המשטרה: עם הגעתה/ו של הנאנסת/ להגשת תלונה, הי/וא מוצא/ת את עצמו/ה לא אחת חשופות/ים לשוטרים חסרי ידע ורגישות לטראומה אותה חוו. תהליך קבלת התלונה מתבצע לעתים תוך שאלות המטילות אשמה על הנאנסת/ ובחוסר רגישות.

בנוסף, הנאנסות/ים נדרשים לעימות מול התוקף/ים דבר אשר ברוב המקרים הינו הרסני להן/ם מבחינה נפשית. התוקף מקבל תדרוך והכנה מעורך הדין שלו, אבל הנאנסת/ אינה/ו מקבלת/ כל הכנה. לעתים העימות מול התוקף מכניס אותה/ו למצב של ניתוק או היסטריה וחוסר יכולת לתפקד מולו. דבר זה מביא לעיתים לסגירת התיק מחוסר ראיות. **לו יש עורך דין, לה יש טראומה.**

היועץ המשפטי לממשלה: תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה הוא להגיש כתבי אישום. עשרות המלצות של משטרת ישראל להגשת כתבי אישום במקרים של פגיעות מיניות מסוגים שונים, נתקלו בפסיקה התמוהה – נסגר מחוסר עניין לציבור. נשאלת השאלה: מיהו אותו ציבור שבשמו נסגרים תיקי אונס? ידו של היועץ קלה מדי בפסיקותיו הורסות החיים לנאנסות, שעזרו עוז והתלוננו ובסופו של דבר, לא הגיעו אפילו לבית משפט, לא זכו להצביע על מי שהרס את חייהן/ם, כל זה מחוסר עניין לציבור.

הסנגורים: במצב הקיים, מותר לסניגור של האנס לשאול את הנאנסת/ שאלות לגבי עברה/ו המיני, לבושה/ו, פגיעות מיניות קודמות שלה/ו, האם הי/וא התנגד/ה? כמה משמעותית הייתה ההתנגדות? האם הי/וא התכוונה ל"לא", אולי בעצם לא? תפקידו של הסניגור אינו לנסות להוציא את מרשו זכאי, אלא לנסות להוציא את הנאנסת/ אשמה.

הגנה משפטית: הנאנסת/ אינו/ה נחשבת/ לצד בבית המשפט אלא לעד/ה בלבד. לכן הי/וא לא מוגן/ת.

השופטים: לא מעט נשים שעמדו והעידו בפני השופטים על האונס, אמרו לאחר מכן שהן חוו אונס שני על הדוכן. השופטים אמורים להיות אמונים על ההגנה על הקורבן. יש לברר את הפרטים, אבל יש לעשות כן בצורה שלא תוציא את הקרבן מרוסק שוב. נתקלנו בשופט/ת שאמרו שבתה לא הייתה נאנסת, שהאשימו את הנאנסת שלא סיפרה לחבריה על האונס ולכן כנראה בדתה אותו מלבה, השיא היה בשופטים שדרשו מנאנסת בת 14 לרדת על 4 ולהראות בדיוק באיזו תנוחה היא הייתה כשהיא נאנסה אונס קבוצתי, והתעקשו לדעת בדיוק מי עשה לה מה תוך כדי.

השופטים בישראל אינם מודעים כלל לפגיעה שהם פוגעים בנאנסת/ בבואה/ו להתמודד מולם כנגד מי שפגע בה/ו.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

מה צריך להשתנות?

בתי החולים

- יש לפתוח חדרים יעודיים לטיפול בחשדות לתקיפה מינית בכל בתי החולים בארץ.
- בית החולים ידרש לשמור את דגימות ערכת האונס למשך כל התקופה החוקית העומדת לרשות הנאנס/ת כדי להגיש תלונה במשטרה לפני תום תקופת ההתיישנות. זאת מכיוון שבמקרים של אונס, עובר לעיתים זמן רב, עד שהקרבת עוזר/ת עוז להתלונן במשטרה.

המשטרה

- כל השוטרים בלי יוצא מהכלל חייבים לעבור קורסים של התמודדות עם קורבן פגיעה מינית. עוד לפני שהנאנס/ת מגיע/ה לחוקר המיוחד, עליה/ו להתמודד עם לא מעט שוטרים בדרך אליו: היומנאי, מפקד/ת התחנה ועוד. אם הם לא יזכו להכשרה מיוחדת, הנאנס/ת תיחווה פגיעה כבר בצעדים הראשונים לפני הגשת התלונה.
- יש לחייב את המשטרה, להזעיק עו"ד מהסנגוריה הציבורית או מעמותת סנגור, שילוו משפטית את הנאנס/ת, יבהירו לו/ה לאורך כל הדרך מה קורה מבחינה משפטית, יסבירו לה/ו מה קורה בעימות ויבהירו לה/ו שהיא/וא לא חייבת להשתתף בעימות שכזה. זאת בנוסף לחובתה של המשטרה, להזעיק בכל מקרה של תלונה על פגיעה מינית מתנדב/ת של מרכז הסיוע שתעמוד לצד המתלונן/ת.

היועץ המשפטי לממשלה

באופן גורף, הפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה לא יוכלו לפסוק על סגירת תיק אונס מחוסר עניין לציבור. במידה והמשטרה תעביר מספיק ראיות להגשת כתב אישום – היועץ המשפטי יהיה מחויב בפתיחתו.

בית המשפט

- כדי להגן על קרבן התקיפה, תתקיים חציצה בין הנאנס/ת ובין האנס. היא תוכל להיכנס מכניסה נפרדת לאולם הדיונים, כך שבשום שלב הוא לא יוכל לאיים עליה. במידת הצורך, עדותה תימסר בוידאו לייב, כדי להגן עליה מפני החשיפה לאנס.
- כל נאשם זכאי עד להוכחת אשמתו, אבל ההגנה על הנאנסת תעמוד בראש מעייניו של בית המשפט - לאורך כל התהליך. מההחלטה על המעצר ועד לגזר הדין.
- כל נאנסת תקבל עו"ס / פסיכולוגית שתגיש במידת הצורך לבית המשפט תשקיף על מצבה הנפשי של הנפגעת מאז האונס ותעניק לה עזרה ורשת בטחון שתסייע לה לעבור את תקופת המשפט

הסנגורים:

תפקידו של הסניגור הוא להגן על מרשו ולנסות להוכיח שהוא זכאי. לא יורשה עוד לסנגור לפשפש בחייה/ו הפרטיים של הקורבן, בלבשו/ה, בהתנהגותו/ה לפני האונס, בפייסבוק שלו/ה או בכל אספקט אחר הנוגע לחייה/ו הפרטיים.

הגנה משפטית:

הנאנס/ת תחשב לצד במשפט. המדינה תממן לה יועץ משפטי שכל תפקידו להגן על זכויותיה הן כאשר היא מעידה והן בכל שלב אחר של המשפט. החקירה בבית המשפט לא תורשה לצאת מנקודת הפתיחה בה הנאנסת אשמה באונס שלה. זה לא יותר.

השופטים:

- כל השופטים הדנים בתיקי עבירות מיניות, יעברו הכשרה מיוחדת על ידי מרכזי הסיוע.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

- כאשר 3 שופטים ישבו בדיון, לפחות אחת מהם תהיה אישה.
- השופטים יעברו קורסים בהם ילמדו מה מותר להם לאפשר בבית המשפט או לשאול בעצמם ומה לא. תפקידם בין השאר להגן על הנאנס/ת.
- השופטים יידרשו לרצפת ענישה, כלומר: אנס לא יוכל עוד לצאת במאסר על תנאי. אנסת - עליך לשבת בכלא.

קציני מבחן:

- מערך פיקוח המבחן יקבל סמכויות נרחבות בכל הקשור לפיקוח על עברייני מין.
- מערך זה יכלול אפשרות פיקוח על האזור בו יתגורר העבריין המורשע.
- קצין המבחן ישלח מעת לעת את העבריין לבדיקת פוליגרף כדי לוודא שהוא אינו חוזר לפגוע בחפים מפשע.

קהילה:

- יוקם מאגר שמי של מורשעים בעבירות מין, שיהיה פתוח לעיניי הציבור על מנת לסייע בהגנה עליו.
- יאסר על עברייני מין מורשעים להתגורר בעיר בה מתגוררת מי שנפגעה על ידם.
- יאסר על עברייני מין פדופילים להתגורר בסמוך לגני ילדים, בתי ספר, מתקני ילדים.

המלצת האו"ם להקמת ביהמ"ש ייעודי לטיפול בעבירות מין

בשנת 2010 פרסם האו"ם מדריך לחקיקה בנושא אלימות כלפי נשים. מדריך זה המליץ בין היתר על הקמת בתי-משפט ייעודיים לאלימות כלפי נשים, לצד גופים מקבילים במשטרה ובפרקליטות, שבהם יתנהלו הליכים מזורזים ומותאמים לרגישות המגדרית. גופים כאלו יכולים לספק למתלוננות תמיכה וסביבה בטוחה, ובכך להגדיל את היקף הדיווחים על אלימות כלפי נשים ואת היקף הטיפול.

בתי-משפט ופרקליטות ברחבי העולם

בספרד הוקמו בשנת 2004 בתי-משפט מיוחדים לאלימות כלפי נשים. מכהנים בהם שופטים שהוכשרו במיוחד לטפל בתיקים מסוג זה. לצדם פועלת יחידה מיוחדת בפרקליטות העוסקת רק באלימות כלפי נשים.

בניו-זילנד החל לפעול בדצמבר 2016 פיילוט, בו שני בתי-משפט מחוזיים מטפלים באופן מרוכז וייעודי בתלונות על אלימות מינית, בניסיון ליצור מסגרת תומכת ומקצועית יותר.

בארצות-הברית מדינת ניו יורק הקימה בית משפט יעודי כבר בשנת 2005 וכיום קיימים 7 בתי משפט כאלה ברובי ארה"ב והם שפטו ב-5,263 מקרים. לאחרונה מדינות נוספות בארה"ב החלו להפעיל בתי משפט שכאלה.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

בית המשפט לעבירות מין בניו יורק

הגורמים להקמתו

בית המשפט הראשון לעבירות מין בניו יורק הוקם בשנת 2005, במטרה להגביר בעזרת בית המשפט את בטחון הציבור. נדרשה דרך להגברת אחידות הטיפול ע"י בית המשפט בשיפוט בעבירות מין. המטרה הייתה לרכז את הטיפול בעבירות מין ולשפר את התקשורת בין גורמים בעלי עניין בעבירות מין.

לאורך השנים, התגלו מקרים רבים של חוסר עקביות, כמעט בכל רמות התגובה של המשפט הפלילי - מהחקירה למאסר, למשפט ולשחרור על תנאי. בסקירה ובעיבוד מקרי עבריינות מין ב-62 מחוזות בניו יורק, מצאו חוקרים הבדלים באחוזי המקרים שהסתיימו בהרשעה והבדלים משמעותיים בתקופת המאסר וכן בתנאי השחרור על תנאי שנאכפו על המורשעים. לדוגמה: ממוצע ההרשעות נע בין 36% ל-79% באותן העבירות, כשההבדל היחיד הוא באזור השיפוט. ממצא נוסף שתעדו החוקרים היה שבאזורים המאוכלסים בצפיפות, עונשי המאסר בעבירות מין היו נדירים ותקופת המאסר הייתה בדרך כלל קצרה.

אכיפת חוק, בתי כלא והלשכות לשירותים חברתיים, דרשו שיתוף פעולה לניהול מקרים של עברייני מין בקהילה, במאסר על תנאי או בשחרור על תנאי, על מנת להגביר את אחריות הנאשם ואת נגישות הקורבן לשירותי אכיפת החוק. לכן, במדינת ניו יורק החליטו לפתח בית משפט המתמחה בעבריינות מין.

תהליך תכנון הקמת בית המשפט בארה"ב

המרכז ליזמות בבית המשפט והמשרד האדמיניסטרטיבי של בתי המשפט במדינת ניו יורק, בכמה אזורים סמכויות שיפוט כולל: אירי, ווסצ'סטר, סופולק, אורנג', נאסו, אוסווגו, קווינס, טומפקינס וקואנטיז, נכנסו למהלך תכנון אינטנסיבי, שכלל: עובדי בית משפט, שופטים, פקידי בית המשפט, עורכי דין מטעם ההגנה והתביעה, נציגי תכנית SANE, מומחים בתחום פוליגרף, מאסר על תנאי ושחרור מוקדם על תנאי, מטפלים ואחרים, שהתכנסו מידי חודש במטרה להסדיר סוגיות שונות וכדי לחלק את העבודה בין המחלקות השונות.

העבודה כללה בדיקת שביעות רצון בקרב בעלי עניין המעורבים במקרי עברות מין - קהילה, שוטרים, קציני מבחן, פרקליטים, שופטים, מטפלים - בכל הקשור להתקדמות התיק, ניהול התיק, הקורבן והשירותים החברתיים, תקשורת וביטחון עם המעורבים במקרה.

אנשי המקצוע בשישה מחוזות בניו יורק, זיהו שישה אלמנטים כחיוניים לקיום בית משפט מוצלח לעברות מין:

- זיהוי מוקדם של המקרים
- סקירה משפטית קפדנית ומחמירה והגברת האחריות
- מנהיגות משפטית
- הבנה ומסירות לעבודה עם מספקי השירות לקורבנות
- תיאום עם מטפלים בעברייני מין
- הכשרה רחבה לכל המעורבים בנושא ומחויבות להערכה והמשך שיפור איכות.

התוצר:

בית משפט לעברות מין נבנה על תחומי מומחיות משותפים שנוסו בבתי משפט אחרים לפתרון בעיות כגון: רישום מזורז, סנקציות מדורגות ותאום רשויות. פרקטיקה שיפוטית ייחודית הכוללת מתן גזר דין ראוי ופיקוח יעיל על העבריינים, שימוש בטיפול ייחודי לעברייני מין, תגובות ברורות ועקביות, הכשרה

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

ייחודית למעורבים בתחום כגון עורכי הדין מטעם התביעה וההגנה, קציני מבחן, נציגי קורבנות וצוות בתי המשפט, ומחנכים בקהילה.

השופט ג'ימס מקארתי, השופט הראשון המכהן בבית המשפט לעבירות מין באוסווגו: "על מנת לשפר ולהתאים את תנאי המבחן, כדי להצליח בתהליך, עברייני מין חייבים לעבוד, להתפרנס ולהתרחק מכל מה שעלול לפתח אצלם את ההתנהגות העבריינית. כל אלו דורשים פיקוח, מעקב מתמיד ומערכת המשפט פלילית שיכולה להגיב במהירות לכל סימן הכי קטן (של התנהגות עבריינית חוזרת). כאשר עברייני המין יודעים שהם תחת פיקוח והקהילה יודעת שקציני המבחן ובתי המשפט פוקחים עין על הנאשמים, נדיר שהם יוכלו לפעול מבלי להיענש על כך. בתקווה שתחת תנאים אלו, עברייני המין יכולים לחיות במקום כלשהו ולעבוד במקום כלשהו, מבלי שיתייחסו אליהם כאל השטן ובעודם כן תחת פיקוח קפדני."

יתרונותיו של בית המשפט לעבירות מין בארה"ב

- א. מבצעי עבירות מין נוספים לרשימת מבצעי עבירות מין ומופנים אוטומטית לבית משפט לעבירות מין. הדבר מעניק לבית המשפט שליטה מוקדמת על המקרים שהוא שופט.
- ב. מעורבות בעלי עניין בשלב מוקדם משפרת תהליכים, והשיתוף הרב-תחומי משפרים את התהליך המשפטי.
- ג. השגחה מוגברת על האנסים מתמרצת את הנאנסות/ים להגיש תלונה במשטרה.
- ד. הפרות של צווי בית המשפט מטופלים במהירות ובנחישות.
- ה. השופטים פעילים יותר.
- ו. ישנה החלפת רעיונות חדשים המבוססים על מחקר.
- ז. ישנה מעורבות בתהליך של משרדי עו"ד המספקים שרותים לקורבנות/ים.
- ח. נוכחות סנגור הנאנס/ת בבית משפט, מעניקה לה/ו גישה מהירה יותר למידע ומאפשר לה להבין את תהליך המשפט יותר בקלות.
- ט. ידע מקצועי של כל הגורמים עוזר בקבלת החלטות ובתאום בין כל בעלי עניין.
- י. טרם הקמתו של בית המשפט, תהליך המשפט של עבירת מין, עלול היה לעבור בין בתי משפט שונים ובין שופטים שונים, תהליך שהיה מבלבל ומתסכל לקורבן.
- יא. כל המעורבים בבית המשפט עוברים הכשרה והם מיומנים בנושא. כולם מקבלים שרות יותר מהיר, יעיל וטוב יותר.
- יב. לפי הנתונים: בתי משפט לעבירות מין מפחיתים בהישנות ומקרים חוזרים דבר שגם מפחית בעלויות המדינה.
- יג. בית משפט זה משגיח על עברייני מין ששחררו ומציע טיפול לקורבנות.
- יד. כשמדובר בעברייני חוזר הסנקציות נגדו מהירות וקשות על כל הפרה.

האם נרשמה עלייה במספרי קורבנות אונס שמדווחות עבירות מין מאז שהוקם בית משפט לעבירות מין?

64% מכלל מקרי האונס בארה"ב אינם מדווחים. מתוך התלונות שמוגשות בעבירות מין, רק 10% מובילות למעצר, ורק 4% מורשעים בדיון.

ברוב המקרים, נפגעיות התקיפה אינן/ם מבקשות/ים נקמה, אלא למנוע מעשים דומים בעתיד. מחקרים העלו, שלו נפגעות/י תקיפה מינית היו מודעים לקיומם של בתי משפט לעבירות מין, כמות הדיווחים הייתה עולה בזכות הרגישות המתקיימת כלפי הנפגעות/ים בבתי משפט האלה. רגישות שמאפשרת השתתפות של הקרבן בתהליך ויותר התייחסות לסוג העונש של המבצע.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

נתונים מבית המשפט לעבירות מין באוסוויגו ניו יורק:

- הגיעו למשפט 105 כתבי אישום. אף אחד מהם לא בוטל. 68 נאשמים טופלו ע"י קצין מבחן. 44 נעצרו. 21 נאסרו. אף אחד מהנאשמים שנשפטו בבית המשפט לעבירות מין באוסוויגו לא נעצר שוב לאחר שיחרורו.
- כדי למנוע הישנות פשיעה, עברייני המין נדרשים לתקשורת עקבית ומסיבית עם קציני מבחן שלהם ועם ובית המשפט, השופט מגיב במהירות לכל הפרה של תנאי השחרור.
- הקמת מוסד המעניק שירותי סנגור לקורבנות התקיפה המינית, שיפירה את תחושת הבטחון של המתלוננות ואפשרה להן גישה למידע לגבי המשפט, כמו גם תכנון לבטחון, דיון, ייעוץ ושירותים חברתיים אחרים.

ההבדל בפרוצדורות בבית משפט לעבירות מין

- הטיפול בעבירה עובר לשופט ולבית משפט מיועדים מיד עם זיהוי העבירה כעבירת מין ועד לגזר הדין.
- עקרונות המפתח בבתי משפט לעבירות מין:
 - זיהוי מוקדם של מקרים
 - ביקורת משפטית קפדנית
 - דין וחשבון מוגבר
 - מנהיגות שיפוטית
 - הבנה של הצורך לשתף פעולה עם מספקי שירותים לקורבן
 - תיאום עם גורמי טיפול בעברייני מין
 - הכשרה לכל בעלי עניין כמו עורכי דין, קציני מבחן, סנגורים לקורבן, כוח אדם בית המשפט
 - מחוייבות להערכה ושיפור מתמיד.
 - השגחה צמודה על הנאשם.
- עם הגעת כתב אישום לבית משפט לעבירות מין, מתקיימת הערכת סיכון של הנאשם לחברה. בהמשך, יש הערכת סיכונים תקופתית.
- כחלק מהתהליך מתבצעת השגחה קפדנית על הנאשם שכוללת: הופעות לעיתים קרובות בבית משפט, מפגשים עם גורמי חוק או גורמים טיפוליים, וקציני מבחן. לעיתים מבוצעות בדיקות פוליגרף.
- קרבן הפגיעה המינית מיודע/ת לאורך כל התהליך ע"י בית המשפט בתהליכי המשפט, בזכויותיה/ו בהודעות על שחרור הנאשם וכו'. הכל במטרה להוסיף להעצמת הקורבן.

השירותים שמעניקים ארגוני התמיכה בקורבנות לבתי המשפט לפשעי מין:

- מרכזים את המגע עם המשטרה, רופאים ושירותי הרווחה על מנת לצמצם את מספר הראיונות עבור ילדים קורבנות עבירות מין
- עזרה בהתערבות במשברים
- ייעוץ משפטי וחברתי
- ייעוץ ארוך טווח
- סיוע בהשגת שירותים רפואיים כולל בריאות הנפש
- עזרה בתהליכים הכספיים
- שירותי דיורי ומקלט להגנה
- סיוע המזון והסעות
- סיוע כאשר יש צורך בהגנה

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

בזמן הקמת בתי המשפט זהו צרכים נוספים. במחוז אירי, למשל, התברר שיש חוסר קריטי בתמיכה בקורבנות בעלי צרכים מיוחדים. התובעים עבדו עם מומחים חיצוניים כדי לוודא שגם הצרכים שלהם מסופקים.

ההכשרה שעוברים נציגי בית המשפט לעבירות מין

כל המעורבים בתהליך השיפוט מחויבים להשתתף בהדרכות המוענקות ל: שופטים, תובעים, סנגורים, קציני מבחן, צוות בית המשפט, בעלי עניין מעורבים ולקהילה. הדרכות אלו הפכו לחלק קריטי מהמודל של בית המשפט לעבירות מין בניו יורק. ההדרכות נערכות על מנת להבטיח שלכל המעורבים יהיה את המידע העדכני ביותר לגבי התנהגות עברייני מין וכדי שהם יהיו מודעים למחקרים שונים הקשורים ל: שימוש בפוליגרף, חישוב סיכונים, התנהגות קטינים ועבריינות מין.

בהדרכות לומדים: הבנת הרגלים של עבריינים; כלים הקיימים לשליטה ולשינוי התנהגות; מידע על הטיפולים; שירותי פוליגרף וגורמי סיכון לחזרה על העבירה. בנוסף התוכניות כוללות מידע על היתרון שבמגורים מוסדרים עבור העבריינים ועל החסרונות של כלים כגון רישום עברייני מין.

מה ההבדל המשמעותי שיצר בית המשפט לעבירות מין?

1. נפגעות התקיפה המינית מדווחות על עלייה בתחושת הבטחון בהתמודדות שלהן עם המערכת המשפטית.
2. ירידה משמעותית בעבירות חוזרות של עברייני מין, בזכות הרישום כעברייני מין ובזכות מערכת הפיקוח ההדוקה שמופעלת עליהם. בשש השנים האחרונות, רק 14% מהעבריינים חזרו לסורם לעומת 24% של עבריינים שחזרו לפגוע מינית לפני הקמת בית המשפט המיוחד.

עבודה עם תכניות לטיפול בעברייני מין

הגישה לגבי תכניות לטיפול בעברייני מין לרוב לוקה בחוסר הבנה. בניגוד לייעוץ המסורתי, טיפול בעברייני מין אינו חסוי וממוקד רק במניעת פגיעה חוזרת. מטרת הטיפול היא לגרום לעברייני לזהות באופן מודע את גורמי הסיכון הקשורים לביצוע העבירה ובעקבות כך להפחית את הסיכוי לחזרה עליה. הטיפול מבוצע בשילוב עם תרפיה קבוצתית, אישית ומשפחתית, הערכות פסיכולוגיות, הערכות פסיכו-סוציאליות וגם בדיקות פוליגרף הן חלק משמעותי מהטיפול.

הטיפול בעברייני מין חייב להיות מבוצע על ידי תרפיסטים מוסמכים בעלי ניסיון עם סוג זה של עבריינים.

לאחר שבדקו את המחקרים על היתרונות והמגבלות של הטיפול בעברייני מין, במקביל לאמצעים הקיימים, בתי המשפט לעבירות מין בניו יורק הוסיפו את הטיפול כתנאי לשחרור על תנאי. כל צוות בית המשפט וכל שאר המעורבים עברו הדרכה מפורטת בנושא הטיפול בעבירות המין, כולל גורמי סיכון ותוכניות טיפול. בתי המשפט לעבירות מין בניו יורק לא משתמשים בטיפול כתחליף לשחרור על תנאי אלא טיפול במקביל לשחרור על תנאי תחת קצין מבחן.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

לסיכום

- אנו דורשות הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה.
- אנו דורשות שינויים חקיקתיים שיגנו על הקורבנות
- אנו דורשות הכשרה רוחבית לכלל המערכת.
- אנו דורשות אולמות משפט שיגנו על הנאנס/ת מפני האנס.
- אנו דורשות ביטול סמכותו של היועץ המשפטי לקבוע חוסר עניין לציבור במקרים של אונס.
- אנו דורשות שהמדינה תקים קרן שכספיה ישמשו את הקורבנות לקבלת טיפול נפשי שלא מוגבל בזמן.

כשאנחנו מדברות על אלימות מינית, אנחנו מדברות על הפשעים הנפוצים ביותר בחברה, שמבוצעים כלפי בעיקר חסרות אונים ולעתים חסרי אונים.

אנחנו מדברות על פשע שהותר לביצוע בתנ"ך בשביות מלחמה, פשע שנעשה במיליארדי ילדות ונשים במהלך ההיסטוריה.

אונס משמש ככלי לדיכוי אוכלוסייה במצבי מלחמה או כיבוש - נלחמים בגברים ואונסים את הנשים שלהם, ובכך משפילים אותם פעמיים. כי לא אונסים את הנשים כבנות אדם, אלא כרכוש השייך לגברים המובסים.

אונס הוא אינו פשע תשוקה, אלא פשע שמבוצע מתוך אלימות ורצון לכבוש ולשלוט. רצון להשפיל, ובעיקר ממקום של בוז ושנאה.

ולמרות שהמחוקק מודע לזה, בשנת 2017 הנאנס/ת עדיין נתפס/ת כאחראי/ת לאונס אם לא אשמה בו, ולא משנה אם מדובר בבת/ן שנתיים או בת/ן תשעים.

ולמרות שכיחותו של המעשה, ולמרות שהאמצעים לביצועו רק השתכללו עם השנים - עם מגוון סמי אונס שמקלים על האנסים את ביצועו - עדיין מעטים בתי המשפט בעולם לשיפוט בעבירות מין, שנוצרו במטרה להגן על קורבנות האונס והפגיעה המינית, ובו בזמן להעניש את האנסים בצורה החמורה ביותר.

יש בישראל בתי משפט ל: תעבורה, עבודה, כלכלה, משפחה, תביעות קטנות, בית משפט לעניינים מקומיים, בתי דין צבאיים, בתי דין רבניים, בית משפט השלום, בית משפט מחוזי ואפילו בית משפט עליון, בית משפט שרעי ובתי הדין הדתיים הדרוזיים. כל כך הרבה בתי משפט חשובים, ועדיין לעבירה הנפוצה ביותר שקוראת לשליש מהנשים בישראל - אין בית משפט ייעודי.

הצורך קיים ובעור. בית משפט לפשעי מין, יעניק לנאנסת את ההגנה לה היא זקוקה ולה היא זכאית.

כדי לשנות מקצה אל קצה את התייחסות בית המשפט לנאנסות, לא מספיק שנשלח את השופטים לכמה קורסים. מדובר במכלול שמטרתו מאבק חסר פשרות בפשע השנאה הנפוץ ביותר בעולם.

הגיע הזמן לבצע מהפכה שיפוטית גם בישראל ולהקים בית משפט ייעודי לעבירות מין ולאלימות במשפחה.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

עדותה של נאנסת שעברה הליך משפטי בישראל כנגד מי שאנס אותה

מתוך פרסום של מרכז הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית 2015

מרגע הגשת התלונה למשטרה עד למעצרו של הפוגע עברו כשמונה חודשים. הפחד ממנו היה נורא, השהייה בבית נעשתה כמעט בלתי אפשרית ונאלצתי לנדוד בין בתי חברות עד לביורר העניינים. במהלך תקופה זו, הכרתי את מרכז הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בתל-אביב, שהיווה קרן אור נוספת בחיי. מירי מרגלית וליילך בן עמי, כל אחת בדרכה תמכה, עודדה, הרגיעה וסייעה והן היו ועודן לצדי. אולם משהגעתי לחקירה, התייחסה אליי החוקרת כאל פושעת מועדת. אחר כך הגיעה המתנה מורטת עצבים להמשך ההליך, במהלכה הוחלפו שלושה פרקליטים ועשרה סנגורים. הפלאשבקים, הסייטים והתופעות הפסיכוסומטיות היו מנת חלקי במהלך כל התקופה.

המשפט החל תשעה חודשים לאחר המעצר. העדים הראשונים סיימו את תפקידם והגיע תורי. פחד מצמית אחז בי עת המתנתי במסדרון בית המשפט יחד עם המטפלת, הפרקליטה והמתמחה וללא התראה מוקדמת הגיע אלי אחד מסנגוריו של הפוגע ואמר באטימות נוראה, משהו כמו: "את מתחת לגיל 18 שאת זקוקה למלווה? אין לך זכות לכך". שנאתי אותו שנאת מוות. רציתי לענות לו, אך מילותיי קפאו.

לפני העדות אמור היה להתקיים דיון בבית המשפט בדבר עדותי במעגל סגור. ראיתי כי לפוגע ישנן זכויות רבות ולי אין את הזכות האלמנטרית לא לראותו. למה אני מוכרחה להוכיח אילו השלכות נפשיות יארעו לי אם אעיד מולו? הלחץ מהדיון ומהעדות, הכעס והבושה מהסנגור הכריעו אותי ושם, במסדרון בית המשפט הרגשתי שכמעט אני מאבדת את שליטתי. רציתי לא לראותו ושהצדק יצא לאור, ובו בזמן רציתי לברוח, להעלם - הכל רק לא להעיד. בלב סערת הרגשות הזו הגיעו הסנגורים עם הצעה לעסקת טיעון. שוב זכויות הפוגע עולות על שלי: בידיו הזכות להסכים על הסדר טיעון, ואילו הזכות העומדת בידי היא לדעת על תוכן ההסכם ולחוות דעתי, בעוד שההחלטה כלל אינה בידי. הלכתי לביתי חסרת אונים וזועמת. הייתה מידה של טוב בכך שלא נאלצתי להעיד, אך משהו בתוכי נאטם. לא עכלתי את משמעות הסדר הטיעון וכשעיקלתי - זו הייתה מהלומה. במחי יד נמחקו מעשים חמורים שנעשו לי - איפה הצדק? זעמתי אך התנחמתי בדברי הפרקליטה הנהדרת שלי, שאמרה כי הרכב השופטים פעל בצורה רגישה ומכבדת בניסוח החלטתם ובקביעת עונש חמור לתיקים מסוג זה.

לאחר תום ההליך חשבתי כי הסתיימה מסכת ייסורי אך שוב התבדיתי. בעוז ובלב ערל, הוא עוד לא מיצה את זכויותיו והחליט לערער לבית המשפט העליון. קיוויתי שהמשפט יערך מהר, אך למעלה משנה וחצי עברו והערעור עדיין תלוי ועומד. אני מרגישה מושפלת, כאילו בית המשפט משחק ברגשותיי. בית המשפט אמנם פסק כי חל איסור פרסום על המקרה, אך אני חיה את חיי בחשש תמידי שמא כלי תקשורת זה או אחר יחליט לערער על ההחלטה הזו. למה לא נותנים לי לחיות ברוגע ובשלווה? למה?

הייתי רוצה שמערכת החוק תכיר בייחודיות של נפגעי גילוי עריות, ובפרט בתוך המשפחה הגרעינית. תכיר שלנפגעות זכות למסלול שונה בהליך הפלילי, ושזכויותיהם של הפוגעים תצטמצמנה ולא בשל נקמה, אלא מפני חוסר הצדק כי כל זכות שניתנת לפוגע בענייני המשפט, מצמצמת את החופש ופוגעת בבריאות הנפשית של הנפגעים ושל הנפגעות.

אם מסיבה כלשהי הוחלט על הסדר טיעון, מן הראוי שהשופט ידבר גם עם הנפגעת. אני חושבת שלו השופטת הייתה אומרת לי כי היא מכירה בסבל שעברתי ויודעת עד כמה מעשי הנאשם חמורים למרות שנחתם הסכם טיעון, חלק מן הפצע שנפער בלב השותת היה מגליד.

הקמת בית משפט לשיפוט בעבירות מין ובאלימות במשפחה

בחווייה שלי, הצדק טרם יצא לאור אך היחידות ששותפות לתחושותי הן המטפלת שלי והפרקליטה.

הייתי רוצה שהמחוקקים, השופטים וקובעי המדיניות יהיו מודעים לכח שבידם, לכך שכל מילה בחוק משפיעה ישירות על הנפגעים. הייתי רוצה שיחשבו על רגשותיהם של הנפגעים וההשלכות הרות הגורל ולעיתים מסכנות החיים של התנהלותם ושל דבריהם. שיזכרו שכל מילה שיוצאת מפיהם נלקחת ברצינות תהומית וכמה חשוב שיעודדו את הנפגעות ויביעו כלפיהן אמפתיה ואמון.